

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI ELÄIMILLE TEHTÄVISTÄ TOIMENPITEISTÄ JA KEINOLLISEN LISÄÄMISEN MENETELMISTÄ**1 Ehdotuksen tavoitteet**

Eläimille tehtävistä toimenpiteistä ja keinollisen lisäämisen menetelmistä ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella. Ehdotetulla asetuksella tarkennettaisiin eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023, jäljempänä *eläinten hyvinvointilaki*), 15 §:ssä säädettyjä vaatimuksia eläimille tehtävistä kipua tai kärsimystä aiheuttavista toimenpiteistä sekä 16 §:ssä säädettyjä vaatimuksia toimenpiteiden tekijöistä ja toimenpiteiden yhteydessä käytettävästä kivunlievityksestä. Asetus olisi uusi ja se korvaisi voimassa olevassa eläinsuojeluasetuksessa (396/1996) eläimille suoritettavista toimenpiteistä ja voimassa olevassa eläinsuojelulaissa (247/1996) eläinten keinollisesta lisäämisestä annetut säännökset. Asetus korvaisi myös maa- ja metsätalousministeriön asetuksen kiellosta käyttää kilpailuissa tai pitää näytteillä koiria, joille on suoritettu eläimen ulkonäön muuttamiseksi leikkaus (MMM 1070/2000). Eläinsuojelulaki, eläinsuojeluasetus ja edellä mainittu maa- ja metsätalousministeriön asetus kumotaan 1.1.2024 voimaan tulevalla eläinten hyvinvointilailla.

2 Lainsäädäntö

Eläinten hyvinvointilain 15 §:ssä säädetään eläimille tehtävistä toimenpiteistä. Pykälän 1 momentin mukaan eläimelle saa tehdä leikkauksen tai muun kipua tai kärsimystä aiheuttavan toimenpiteen vain, jos se on eläimen hyvinvoinnin kannalta perusteltua. Käytännössä tällaisia toimenpiteitä tehdään esimerkiksi eläimen eläinlääketieteellisen hoidon yhteydessä. Pykälän 2 momentissa säädetään tähän pääsääntöön liittyvistä poikkeuksista eli toimenpiteistä, joita eläimille saadaan tehdä, vaikka ne eivät ole tarpeen kyseisen eläinyksilön hyvinvoinnin kannalta. Sallittua on kuitenkin 2 momentin 1 kohdan mukaan ensinnäkin eläimen merkitseminen lyhytaikaista ja vähäistä kipua aiheuttavalla menetelmällä. Myös muussa lainsäädännössä edellyttävien veri- ja kudospöytien ottaminen eläimestä on sallittua 2 momentin 2 kohdan nojalla. Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan naudan ja vuohen sarvenaiheen tuhoaminen eli niin sanottu nupoutus sekä sarvien poistaminen on niin ikään sallittua sekä 4 kohdan mukaan myös eläimen kastraatio ja sterilisaatio. Pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan sallittu on myös sellainen leikkaus ja muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide, joka on tarpeen eläimen käsiteltävyyden parantamiseksi, ihmisten tai muiden eläinten terveyden tai turvallisuuden varmistamiseksi, eläimen jalostusarvon määrittämiseksi tai muun vastaavan eläinten pitoon liittyvän välttämättömän syyn takia. Pykälän 4 momentin mukaan tarkemmat säännökset 2 momentin 5-kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä annetaan valtioneuvoston asetuksella. Pykälän 2 momentin 6-kohdan mukaan myös eläinten keinosiemennys ja muut keinolliseen lisäämiseen sekä lisääntymisterveyteen liittyvät toimenpiteet ovat sallittuja ja edellä mainituista toimenpiteistä annetaan 15 §:n 4 momentin mukaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

Eläinten hyvinvointilain 15 §:n 3 momentin mukaan eläintä, jolle on tehty sellainen leikkaus tai muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide, jonka tarkoituksena on eläimen ulkonäön muuttaminen, ei saa käyttää kilpailuissa tai pitää näytteillä. Edelleen 15 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläimen ulkonäön muuttamiseen tähtäävistä ja muista kielletyistä toimenpiteistä.

Eläinten hyvinvointilain 16 §:ssä säädetään toimenpiteiden tekijöistä ja kivunlievityksen käytöstä. Pykälän 1 momentin mukaan lain 15 §:ssä sallitun leikkauksen tai muun kipua tai kärsimystä aiheuttavan toimenpiteen saa tehdä vain eläinlääkäriammattin harjoittaja tai muu sellainen henkilö, jolla on asetuksella määritelty tarvittava koulutus tai riittävä muu osaaminen toimenpiteen tekemiseksi. Pykälän 2 momentin mukaan kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä on käytettävä kivunlievitystä, jollei toimenpiteestä aiheutuva kipu ole lievää ja hetkellistä tai jos toimenpide ei siedä viivytystä.

Edelleen 16 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä toimenpiteiden tekemisessä käytettävistä menetelmistä ja tarvittavasta kivunlievityksestä sekä annetaan säännökset muilta kuin eläinlääkäriammattin harjoittajilta edellytettävästä koulutuksesta ja pätevyydestä.

Koe-eläinten pidosta säädetään tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetussa laissa (497/2013, jäljempänä *koe-eläinlaki*). Lain 3 §:n 4 kohdan mukaan lakia ei kuitenkaan sovelleta tavanomaisiin eläinten hoidossa noudatettuihin menetelmiin eikä 5 kohdan mukaan ensisijaisesti eläimen tunnistamista varten noudatettuihin menetelmiin. Näiden menetelmien osalta koe-eläinten pitoon sovelletaan eläinten hyvinvointilakia ja ehdotettua asetusta. Koe-eläinlaissa tarkoitettuja tavanomaisia eläinten hoidossa noudatettuja menetelmiä ovat esimerkiksi eläinkantojen ylläpitämiseksi tarvittavat lisääntymisen ja eläinten kasvun ja terveyden seurannan menetelmät, kuten esimerkiksi terveystarkkailun edellyttämät näytteenotot. Eläinten tunnistamista varten noudatetuilla menetelmillä tarkoitetaan puolestaan eläinten merkintää esimerkiksi korvamerkkein.

3 Keskeinen sisältö

Asetuksessa annettaisiin eläinten hyvinvointilain säännöksiä tarkentavat vaatimukset sekä sellaisista eläimille tehtävistä kipua tai kärsimystä aiheuttavista toimenpiteistä, että keinollisesta lisäämisestä, joita kohdistetaan eläimeen muusta syystä kuin kyseisen eläimen hyvinvoinnin edistämiseksi. Asetuksessa säädettäisiin muun muassa eri toimenpiteissä sallituista menetelmistä, toimenpiteiden tekijöiltä vaadittavasta kelpoisuudesta ja toimenpiteen yhteydessä edellytettävästä kivunlievityksestä. Asetuksen valmistelun yhteydessä on pyritty ajantasaistamaan sallittujen toimenpiteiden listausta ja karsimaan toimenpiteistä etenkin sellaiset kivuliaammat toimenpiteet, jotka eivät enää ole välttämättömiä. Toisaalta asetusluonnokseen on lisätty esimerkiksi kaloille tehtäviä toimenpiteitä, joista ei ole säädetty lainkaan voimassa olevassa lainsäädännössä. Muista eläinryhmistä poiketen kaloille kivuliaat toimenpiteet tehdään yleisesti anestesiassa ja ehdotus vastaa tältä osin nykyisiä käytäntöjä.

Asetuksessa säädettäisiin eläinten tunnistamiseksi käytetyistä sallituista merkintämenetelmistä, kuten mikrosirun ja korvamerkkien asettamisesta. Nykytilanteeseen verrattuna uutena seikkana säädettäisiin myös erityisesti luonnonvaraisten eläinten merkinnässä käytettävistä menetelmistä, kuten esimerkiksi kalojen rasvaeväleikkauksista ja lintujen rengastuksesta. Naudan ja vuohen sarvenaiheiden tuhoamisesta eli nupoutuksesta säädettäisiin eläinten hyvinvointilain valmistelun yhteydessä sovittujen linjausten mukaisesti siten, että nupoutuksessa olisi käytettävä aina eläinlääkärin antamaa anestesiaa ja kivunlievitystä. Kastraatiota ja sterilisaatiota koskeviin säännöksiin lisättäisiin vaatimus tulehduskipulääkkeen käytöstä porsaiden ja porojen kastraation yhteydessä. Porsaiden kastraatioissa olisi tulehduskipulääkkeen lisäksi käytettävä paikallispuudutusta vuoden 2027 alusta alkaen. Asetuksessa säädettäisiin myös paikallispuudutuksen antajalta edellytettävästä koulutuksesta ja koulutuksen järjestäjästä.

Asetuksessa säädettäisiin keinollisen lisäämiseen ja lisääntymisterveyteen liittyvistä sallituista menetelmistä ja toimenpiteistä aiempaa yksityiskohtaisemmin. Keinollisen lisäämisen menetelmiä ovat keinosiemennys ja alkionsiirto sekä tähän liittyvä munasolujen ja alkiodien kerääminen. Lisääntymisterveyteen liittyviä toimenpiteitä ovat esimerkiksi tiineystarkastukset ja munasarjojen toiminnan tarkastaminen. Nykytilanteeseen verrattuna uutena seikkana säädettäisiin myös kalojen mädin ja maidin lypsämisestä. Keinosiemennämiseen ja alkionsiirtoon liittyvät kelpoisuusvaatimukset säilyisivät suurimmalta osalta ennallaan. Hevoseläinten osalta keinosiemennysoikeutta laajennettaisiin siten, että eläinlääkärin lisäksi keinosiemennyskoulutuksen suorittanut henkilö voisi tietysin ehdoin siementää hevosen sen kotitallilla. Sääntelyssä otettaisiin huomioon myös opiskelijoiden mahdollisuus sijaistaa seminologeja. Uutta olisi myös lomittajan oikeus siementää tilan eläimiä lomituksen aikana, jos tämä on suorittanut tilasiemennykseen vaadittavan koulutuksen. Naudan ja sian rektaalisen ultraäänitutkimuksen tiineyden tai munasarjojen tilan varmistamiseksi saisi tehdä eläinlääkärin lisäksi myös seminologi. Asetuksessa säädettäisiin myös hevoseläinten ja muiden eläinten keinosiemennämisen koulutuksen sisällöstä ja koulutuksen järjestäjästä.

Asetukseen sisällytettäisiin tyhjentävä luettelo eläinten hyvinvointilain 15 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitetuista eläintenpitoon liittyvistä välttämättömistä toimenpiteistä. Sallittua olisi ylimääräisten vedinten poistaminen naudalta ja vuohelta, nenärenkaan asettaminen naudalle, sudenhampaan poistaminen hevoseläimeltä sekä veri- tai kudoksenäytteiden ottaminen esimerkiksi eläimen jalostusarvon määrittämiseksi tai eläinten terveyden seurannan tarpeisiin. Sallittua ei sen sijaan enää olisi esimerkiksi porsaiden hampaiden hionta tai katkaisu eikä siitoskukkojen varpaiden katkaisu. Selvyiden vuoksi asetuksessa säädettäisiin niistä toimenpiteistä, jotka olisivat aina kiellettyjä. Näitä kiellettyjä toimenpiteitä olisivat muun muassa eläimen hännän, korvien ja nokan typistäminen, eläinten kynsien ja varpaiden poistaminen muusta kuin eläinlääketieteellisestä syystä sekä linnun siipisulkien leikkaaminen lentämisen hankaloittamiseksi. Asetuksessa säädettäisiin lisäksi siitä, ettei koira, jonka korvat ja/tai häntä on typistetty tai hevoseläin, jonka turpakarvat on poistettu, saisi osallistua näyttelyyn tai, kilpailuun eikä muunlaiseen näytteilläpitoon.

4 Ehdotuksen vaikutukset

Ehdotetulla asetuksella ajantasaistettaisiin voimassa olevan eläinten hyvinvointilainsäädännön säännöksiä eläimille tehtävistä toimenpiteistä. Sallittujen toimenpiteiden listalle on lisätty toimenpiteitä, jotka ovat tulleet tarpeelliseksi eläintenpidon muuttuessa ja toisaalta poistettu toimenpiteitä, jotka eivät enää ole välttämättömiä. Asetus vastaisikin nykyistä paremmin eläintenpidon vaatimuksiin. Etenkin kivuliaita toimenpiteitä on pyritty karsimaan sallittujen toimenpiteiden listalta, mikä edistää eläinten hyvinvointia. Säännökset myös tarkentuisivat nykyisestä, minkä toivotaan vähentävän tulkintaepäselvyyksiä. Myös koe-eläimille tehtävät eläintenpitoon liittyvät toimenpiteet on huomioitu asetuksessa aiempaa yksityiskohtaisemmin.

Porsaiden kirurgisen kastration kiellon ja siirtymäaikana edellytettävän kivunlievityksen vaikutuksia on käsitelty eläinten hyvinvointilakia koskevassa hallituksen esityksessä (186/2022 vp), samoin kuin vasikoiden nupoutuksessa edellytettävän kivunlievityksen vaikutuksia.

Keinollisen lisäämisen kelpoisuusvaatimukset säilyisivät pitkälti ennallaan. Lomittajien oikeus ns. tilasiemennykseen lomituksen aikana joustavoitaisi eläinten hoitotyötä tilalla. Ehdotuksessa mahdollistettaisiin myös tammojen keinosiemennys kotitalillaan aiempaa joustavammin. Voimassa olevan eläinsuojelulain mukaan hevosen voi siementää kotitalillaan vain eläinlääkäri. Asetusehdotuksen mukaan siemennyksen voisi kotitalilla tehdä jatkossa myös muu hevosen keinosiemennyskoulutuksen suorittanut henkilö sillä edellytyksellä, että eläinlääkäri on määrittänyt siemennyksen oikean ajankohdan. Siemennys voitaisiin suorittaa yhden kerran vuorokauden kuluessa eläinlääkäriin käynnistä. Menettelyllä helpotettaisiin hevosten kasvatustoimintaa ja se tukisi osaltaan pääministeri Orpon hallitusohjelman kirjausta hevostalouden toimintaedellytysten varmistamisesta. Menettely vähentäisi myös tarvetta kuljettaa tammoja oriasemille siemennystä varten. Jos tamma siemennetään varsakiimaan, oriasemalle täytyy kuljettaa myös vielä emästään riippuvainen varsa. Kuljetusten ja pitopaikan vaihdosten väheneminen edistäisi tammojen ja varsojen hyvinvointia ja vähentäisi myös niiden riskiä sairastua tarttuviin tauteihin.

5 Asian valmistelu

Asetusluonnos on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä. Asetusluonnoksessa olevat porsaiden kirurgista kastratiota koskevat säännökset siirtymäaikoineen sisältyivät pääpiirteissään hallituksen esityksen laiksi eläinten hyvinvoinnista liitteenä olevaan asetusluonnokseen. Hallituksen esityksessä on linjattu myös pääpiirteet vasikoiden ja kilien nupoutusta koskeville kelpoisuus- ja kivunlievitysvaatimuksille.

Asetusluonnoksen valmisteluvaiheessa on järjestetty useita kuulemistilaisuuksia sidosryhmille. Luonnonvaraisten eläinten merkintämenetelmistä järjestettiin työpaja toukokuussa 2023 järjestettyjen Etiikan päivien yhteydessä. Keskustelua merkintämenetelmistä jatkettiin syyskuussa 2023 järjestetyssä kalojen merkintää

koskevassa kuulemistilaisuudessa ja lokakuussa 2023 järjestetyssä, luonnonvaraisten nisäkkäiden, lintujen, matelijoiden ja sammakkoeläinten merkintää koskevassa kuulemistilaisuudessa. Hevosten pitoon liittyville sidosryhmille järjestettiin kuulemistilaisuus asetusluonnoksesta niin ikään lokakuussa 2023. Asetusluonnosta on esitelty myös seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan kokouksessa elokuussa 2023 ja tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan kokouksessa syyskuussa 2023.

Asetusluonnos on ollut lausuntokierroksella 14.11-3.12.2023. Lausuntoja pyydettiin laajasti viranomaisilta, yhdistyksiltä ja eri sidosryhmiltä. Lausuntoja saatiin yhteensä 52 kappaletta. Lausunnon antoivat Elintarviketeollisuusliitto ry, Hippos, Maitoyrittäjät ry, Suomen Mehiläishoitajain Liitto SML ry, Opetushallitus, Paliskuntain yhdistys ry, Semex Oy, Suomen Ratsastajainliitto (SRL) ry, HH Embryo Oy, Kalatalouden Keskusliitto, Animalia ry, Suomen Turkeläinten Kasvattajain Liitto ry (FIFUR), Metsähallitus, Suomen Hevosenomistajien Keskusliitto ry, Suomen riistakeskus, SEY Suomen Eläinsuojelu, Keski-Pohjanmaan Koulutuskuntayhtymä, Itä-Suomen yliopisto, yhteinen lausunto: Korkeasaaren eläintarhan säätiö sr, Ähtäri Zoo, Ranua Resort, Suomen Metsästäjäliitto, Ruokavirasto, Viking Genetics, Suomen Siipikarjaliitto, Faba osk, Suomen Eläinlääkäriiliitto, Itä-Suomen aluehallintovirasto, World Wide Sires Finland Oy, Koe-eläinlääkäriyhdistys FALAV ry, Eettinen Lemmikinpito ry ELRY, Suomen Koirankasvattajat SuKoKa ry, Suomen Kissaliitto, Suomen Kunnaneläinlääkäriiliitto ry, Suomen kani- ja jyrjäliitto ry, Suomen Eläinlääkäripraktikot ry, yhteinen lausunto: Suomen Lammasyhdistys ry, Suomen Vuohiyhdistys ja ProAgria keskusten liitto, FinLAS ry, Luonnonvarakeskus, Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunta (TOKES), Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Helsingin yliopisto, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund (SLC), Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta (SHEHVNK), Eläinten hyvinvointikeskus (EHK), Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta (TEHVNK), Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto MTK, eläinsuojeluasiamies ja Juliana von Wendtin Säätiö. Oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, Päivittäistavarayhdistys ry, Suomen ympäristökeskus, Suomen Kalankasvattajaliitto ry ja Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa asetusluonnoksesta.

Lausuntopalautteessa asetusehdotusta pidettiin yleisesti tarpeellisena ja sen katsottiin ajantasaistavan säännöksiä eläimille tehtävistä toimenpiteistä. Lausunnoissa pidettiin tärkeänä sitä, että eläimille tehtävistä toimenpiteistä säädellään aiempaa tarkemmin, eläinten kokema kipu tunnistetaan ja että kivunlievitystä edellytetään aiempaa laajemmin kipua aiheuttavien toimenpiteiden yhteydessä. Lausunnoissa kiiteltiin myös sitä, että asetuksella selvennetään jo olemassa olevia hyviä toimintatapoja sekä linjataan selkeästi tietyt toimintatavat kielletyiksi. Toisaalta tuotiin esiin, että asetus ei kohtele kaikkia eläinlajeja samanarvoisesti, vaan kohteluun vaikuttaa esimerkiksi eläimen käyttötarkoitus. Palautteessa tunnistettiin myös tutkimustiedon puute useiden eläimille tehtävien toimenpiteiden vaikutuksista ja toisaalta eri eläinlajeille käytettävissä olevista kivunlievityksen muodoista. Koe-eläinlainsäädännön ja asetuksen suhdetta toivottiin selkeytettävän asetuksessa ja muistiossa.

Eläinten merkintämenetelmien osalta lausunnoissa esitettiin lukuisia muutosehdotuksia. Erityisesti tutkimuskäytön takia merkittävien luonnonvaraisten eläinten merkintään esitettiin lisättäväksi eräitä merkintämenetelmiä ja toivottiin myös koe-eläinjyrsijöiden ja eläintarhassa pidettävien eläinten merkintämenetelmien parempaa huomioimista. Kissojen, koirien ja tuotantokaniiden sekä sikojen tatuoinnista toivottiin luovuttavan. Tuotiin esiin, että etenkin porojen osalta kipua ja poroille käytettävissä olevia kivunlievityksen muotoja tulisi selvittää tutkimuksella. Nautojen ja vuohien nupoutukseen ja sarvien poistoon ehdotettuja muutoksia pidettiin yleisesti onnistuneina. Eläinten kastroatiota ja sterilisaatiota koskevien säännösten osalta kiinnitettiin huomiota erityisesti porojen pihdeillä tapahtuvaa kastrointiin ja siihen liittyvän kivun lievitykseen. Useissa lausunnoissa tuotiin esiin tarve asian jatkotutkimukselle vaihtoehtoisten toimintatapojen löytämiseksi. Koe-eläinjyrsijöiden vasektomiasta toivottiin säädettävän selkeästi omassa säännöksessä. Keinollisen lisäämisen ja lisääntymisterveyden menetelmien ja toimenpiteiden osalta esitettiin joitain tarkennuksia säännöksiin, samoin kuin eläintenpitoon liittyvien välttämättömien toimenpiteiden listaukseen. Minkkien kynsiverinäytteen ottoon toivottiin kehitettävän kivunlievitystä. Ulkonäön muuttamiseen tähtäävien ja muiden kiellettyjen toimenpiteiden listaa pidettiin yleisesti hyvänä ja selkeänä. Keinosiemennyksen kelpoisuusvaatimuksia koskevissa säännöksissä kiiteltiin lomittajien mahdollisuutta tilasiemennyksen tekemiseen. Hevosten keinosiemennykseen esitettyjen muutosten katsottiin helpottavan kotimaista hevoskasvatustoimintaa ja tukevan hevoskasvatuksen toimintaedellytyksiä. Toisaalta esitettiin, että hevosten keinosiemennys tulisi jatkossakin mahdollistaa vain eläinlääkäreiden tekemänä. Eräät lausunnonantajat toivoivat myös, että nautojen rektaalisesti tehtäviä ultraäänitutkimuksia saisivat tehdä vain eläinlääkärit. Keinosiementämisen koulutusta koskeviin pykäliin toivottiin lisättävän eläinten käyttäytymistä ja hyvinvointia koskevaa koulutusta. Useat lausunnonantajat pitivät tärkeänä sitä, että yksityiset toimijat voivat jatkossakin järjestää tilasiemennyksen koulutusta yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Lisäksi ehdotettiin, että tilasiemennuskoulutukseen liittyvän näytön tulisi voida vastaanottaa toinen tilasiementäjä nyt ehdotetun eläinlääkäriin tai seminologin sijaan. Porsaiden kirurgisen kastroation koulutusta koskevaan pykälään toivottiin joitain lisäyksiä ja lisäksi toivottiin säädettävän käytännön harjoittelusta ja näytöstä.

Lausuntopalautteessa toivotut muutokset on pyritty ottamaan huomioon asetuksen jatkovalmistelussa. Eläinten merkintämenetelmiä koskevaan pykälään on lisätty eräitä merkintämenetelmiä ja siinä on huomioitu myös koe-eläinjyrsijöiden ja eläintarhaeläinten merkinnän tarpeet. Koirien ja kissojen tatuointi poistettiin sallittujen menetelmien listalta ja tuotantokaniiden tatuointiin lisättiin vaatimus kivunlievityksen käytöstä. Koe-eläimenä pidettyjen jyrsijöiden vasektomia lisättiin kastroatiota ja sterilisaatiota koskevaan pykälään. Keinollisen lisäämisen menetelmiä täydennettiin sperman keräyksen, elektroejakulaation käyttöä sekä kalojen mädin ja maidin lypsyä koskevalla tarkennuksella. Keinosiemennyksen ja porsaiden kastroatiokoulutuksen sisältöjä tarkennettiin ja porsaiden kastroatiokoulutukseen lisättiin näytön vaatimus osaamisen varmistamiseksi.

6 Pykäläkohtaiset perustelut

1 § Soveltamisala

Asetuksessa annettaisiin tarkemmat säännökset eläinten hyvinvointilain 15 §:ssä tarkoitetuista eläimille tehtävistä leikkauksista tai muuta kipua tai kärsimystä aiheuttavista toimenpiteistä, keinosiemennyksestä ja keinolliseen lisäämiseen sekä lisääntymisterveyteen liittyvistä toimenpiteistä sekä toimenpiteiden yhteydessä edellytettävästä kivunlievityksestä. Lisäksi asetuksessa säädettäisiin eläinten hyvinvointilain 16 §:ssä tarkoitettua toimenpiteiden tekijöiden kelpoisuudesta sekä toimenpiteiden tekemiseen edellytetystä koulutuksesta ja koulutuksen järjestäjästä.

2 § Toimenpiteen tekijän kelpoisuus

Eläinten hyvinvointilain 16 §:n mukaan leikkauksen tai muun kipua tai kärsimystä aiheuttavan toimenpiteen saa tehdä vain eläinlääkäriammattin harjoittaja tai muu sellainen henkilö, jolla on asetuksella määritelty tarvittava koulutus tai riittävä muu osaaminen toimenpiteen tekemiseksi. Ehdotetussa asetuksessa määriteltäisiin tarkemmin, mitkä toimenpiteet saa tehdä vain eläinlääkäriammattin harjoittaja ja mitä toimenpiteitä voivat tehdä myös muun kelpoisuuden omaavat henkilöt.

Eläinlääkäriammattin harjoittaja saisi tehdä kaikkia asetuksessa tarkoitettuja toimenpiteitä. Eläinlääkäriammattin harjoittajalla tarkoitetaan eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain (29/2000) 2 §:n mukaan joko laillistettua eläinlääkäriä tai opiskelijaa, jolla on väliaikainen oikeus eläinlääkäriammattin harjoittamiseen. Eräitä asetuksessa määriteltyjä toimenpiteitä saisi tehdä myös asetuksessa määritellyn koulutuksen suorittaneet henkilöt. Joitain erikseen määriteltyjä toimenpiteitä saisi puolestaan tehdä ilman tiettyä koulutusta, sillä edellytyksellä, että henkilöllä on riittävä osaaminen toimenpiteen suorittamiseksi siten, että eläimelle ei aiheuteta tarpeetonta kipua tai kärsimystä eikä eläimen hyvinvointia tarpeettomasta vaaranneta. Käytännössä riittävän osaamisen omaava henkilö tuntee toimenpiteen oikean suorittamistekniikan ja pystyy toteuttamaan toimenpiteen sitä noudattaen. Lisäksi toimenpiteen tekijän on osattava valita toimenpiteeseen soveltuvat välineet, jotka ovat tarkoitukseensa sopivia ja jotka eivät aiheuta eläimelle tarpeetonta kipua, kärsimystä tai vahingon vaaraa. Toimenpiteen tekijä olisi myös osattava noudattaa riittävää hygieniata toimenpidettä tehdessään, jotta eläimen hyvinvointia ei tarpeettomasti vaaranneta esimerkiksi riittämättömistä hygieniakäytännöistä johtuvan kohonneen tulehdusriskin myötä.

3 § Sallitut merkintämenetelmät

Pykälässä annettaisiin tarkempia säännöksiä eläinten hyvinvointilain 15 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista eläimen merkintään käytettävistä menetelmistä, jotka aiheuttavat eläimelle vain lyhytaikaista ja vähäistä kipua ja olisivat siten sallittuja. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin sallituista menetelmistä, 2 momentissa merkinnän tekijän pätevyydestä ja 3 momentissa toimenpiteen yhteydessä tarvittavasta kivunlievityksestä. Voimassa olevan eläinsuojeluasetuksen 23 §:ssä säädetään lyhytaikaista ja vähäistä kipua aiheuttavista merkintämenetelmistä. Säännöstä on pyritty ajantasaistamaan ottamalla huomioon eläinten pidossa vuosien

varrella tapahtuneet muutokset ja merkintämenetelmien kehitys. Etenkin invasiivisimpia ja enemmän kipua aiheuttavia merkintämenetelmiä on pyritty karsimaan pois sallituista merkintämenetelmistä. Sallittua ei enää olisi esimerkiksi sian, nautan, lampaan eikä vuohen korvien loveaminen tai hevoseläimen merkitseminen kylmä- tai kuumapoltolla. Nykyiseen verrattuna uutena seikkana säädettäisiin myös kalojen ja luonnonvaraisten eläinten merkinnässä käytettävistä merkintämenetelmistä, joita käytetään erityisesti tieteellisen tutkimuksen yhteydessä.

Eläimen omistajan tai haltijan velvollisuudesta merkitä pitämänsä tuotantoeläin tai seura- ja harrastuseläin säädetään eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetussa laissa (1069/2021, jäljempänä *tunnistamislaki*). Lakia tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta ei sovelleta ensisijaisesti eläimen tunnistamista varten noudatettuihin menetelmiin, joten koe-eläinten merkintään sovelletaan ensisijaisesti eläinten hyvinvointilakia ja ehdotettua asetusta. On kuitenkin huomattava, että koe-eläinlain nojalla myönnetyssä hankeluvassa voidaan poiketa yleisen eläinten hyvinvointilainsäädännön vaatimuksista ja siten sallia myös muiden kuin tässä asetuksessa lueteltujen merkintämenetelmien käyttö tieteellisen tutkimuksen tai opetuksen yhteydessä.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan sallittua olisi ensinnäkin mikrosirun asettaminen nisäkkäälle, linnulle, matelijalle ja sammakkoeläimelle. Mikrosirulla voidaan merkitä varsin monia eläinlajeja. Yleensä mikrosiru asetetaan neulalla nahan alle. Merkintäkohta vaihtelee eläinlajeittain. Pykälän 2 momentin mukaan mikrosirun saisi eläinlääkäriammattin harjoittajan lisäksi asettaa myös 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö. Pykälän 3 momentin mukaan mikrosirun asettaminen nisäkkäälle, linnulle, matelijalle ja sammakkoeläimelle ei edellyttäisi kivunlievityksen käyttöä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan sallittua olisi myös korvamerkin asettaminen sorkkaeläimelle, kuten nauta- lammas- ja sikaeläimille. Korvamerkkejä käytetään yleisesti näihin eläinlajeihin kuuluvien tuotantoeläinten merkinnässä. Korvamerkki voi olla perinteinen muovinen tai metallinen korvamerkki tai niin sanottu elektroninen korvamerkki. Momentin 3 kohdan mukaan poron korvien loveaminen olisi sallittua poronhoitoalueella pidettävältä porolta. Poronhoitoalueella tarkoitetaan poronhoitolain (848/1993) 2 §:ssä määriteltyä aluetta. Poron korvien loveaminen on perinteinen merkintämenetelmä, jossa poron korvalehteen leikataan puukolla tietty ennalta hyväksytty poromerkki. Merkintätavan etuna on se, että sen lukeminen ei edellytä poron kiinniotta maastosta. Poromerkkeistä säädetään poronhoitolain 4 luvussa. Poromerkkien tekemisestä ja hyväksymisestä säädetään tarkemmin poronhoitoasetuksen (883/1990) 16 §:ssä. Korvamerkin saisi asettaa ja poron korvat loveta eläinlääkäriammattin harjoittajan lisäksi myös 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö. Toimenpiteet eivät edellyttäisi kivunlievityksen käyttöä.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan lammas ja vuohi olisi mahdollista merkitä myös eläimelle suun kautta syötettävällä pötsiboluksella, joka sisältää RFID-sirun. Pötsibolus on tunnistamislainsäädännössä sallittu merkintämenetelmä lampaille ja vuohille. Suomessa menetelmää on käytetty toistaiseksi vain koe-eläiminä käytettävien eläinten merkinnässä. Momentin 5 kohdan mukaan sikojen tatuointi olisi myös sallittua. Tunnistamislain 11 §:n mukaan lihasiat tatuoidaan eläimen keskiselän tai kyljen alueelle ennen niiden kuljetusta tilalta teurastamolle (ns.

teurasmerkintä). Teurasmerkinnän lisäksi sika voidaan tatuoida myös korvalehteen tai reiden ulkopintaan. Pötsiboluksen voisi asettaa ja sikaeläimen tatuoida 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö eikä kivunlievitystä edellyttäisi.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan tuotantoeläimenä pidettävä kani voitaisiin tatuoida kivunlievitystä käyttäen 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettua henkilön toimesta. Käytännössä korvan tatuointia käytetään tuotantoeläimenä pidettävien siitoskanien merkinnässä.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan sallittua olisi myös siipimerkin asettaminen tuotantoeläimenä pidettävälle kana- (*Gallus gallus*) tai kalkkuna- (*Meleagris gallopavo*) lajeihin kuuluvalle kukolle. Siipimerkintää käytetään esimerkiksi siitoskukkojen erottamiseen tuotantopolven kukoista, jotka pyritään poistamaan munintakanojen joukosta. Siipimerkkiä käytetään, koska se on pysyvä merkintätapa ja se erottuu suuressa lintuparvessa helpommin kuin esimerkiksi jalkarengas. Siipimerkintä tehdään untuvikolle kiinnittämällä siiven hankaan alumiininen merkki.

Pykälän 1 momentin 8-12 kohdissa säädettäisiin lintujen, kalojen, nisäkkäiden, matelijoiden ja sammakkoeläinten merkintämenetelmistä. Kohdissa lueteltuja merkintämenetelmiä käytetään erityisesti luonnonvaraisten eläinten merkinnässä tutkimustoiminnan yhteydessä, lintujen rengastustoiminnan ja kalataloudellisten toimien yhteydessä. Luetelluissa kohdissa tarkoitettujen merkintämenetelmien lisäksi luonnonvaraisten eläinten merkintään sovellettaisiin myös momentin muissa kohdissa lueteltuja merkintämenetelmiä.

Sallittua olisi ensinnäkin lintujen merkintä höyhenpukuvärjäyksellä sekä kaularenkaan tai jalkarenkaan asettaminen linnulle. Mahdollista olisi myös sellaisten seurantalaitteiden asentaminen, jotka aiheuttavat vain lyhytaikaista tai vähäistä kipua ja kärsimystä. Tällaisina seurantalaitteina käytetään esimerkiksi valjailla kiinnitettäviä satelliittipaikantimia sekä linnun pyrstösulkiin liimattavia kevyitä seurantalaitteita. Lintujen rengastustoiminnan yhteydessä merkitään vuosittain 200 000-300 000 lintua. Yleensä merkintään käytetään yhtä tai useampaa alumiinista, ruostumattomasta teräksestä tai muovista valmistettua jalkarengasta ja pitkäkaulaista vesilintuja merkitään myös kaularenkailla. Rengastustoiminnan edellytyksenä on luonnonsuojelulain (9/2023) ja metsästyslain (615/1993) mukaista poikkeuslupaa lintujen pyydystämiseksi. Lintuja saisi eläinlääkärinammatin harjoittajan lisäksi merkitä myös 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö eivätkä toimenpiteet edellyttäisi kivunlievityksen käyttöä.

Suomessa merkitään vuosittain miljoonia luonnonvaraisiin kalalajeihin kuuluvia kaloja, joista suuri osa on viljelylaitoksilla kasvatettuja istutettavia lohikaloja. Merkintä mahdollistaa tutkimuksen, joka kohdistuu muun muassa kalojen vaellukseen, kasvuun, kuolleisuuteen, istutusten onnistumiseen ja kalastuksessa käytettyjen pyyntivälineiden vaikutuksiin. Lisäksi merkinnän avulla voidaan erottaa istutuskalat luonnonkantaan kuuluvista kaloista. Myös koe-eläimenä pidettävät kaloja, kuten esimerkiksi seeprakaloja, merkitään. Pykälän 1 momentin 9 kohdassa säädettäisiin sellaisista kalojen merkintämenetelmistä, joita saisi tehdä pykälän 2 momentin mukaan vain anestesiaa käyttäen. Pykälässä lueteltujen merkintämenetelmien käyttö tieteellisessä tutkimuksessa ei sellaisenaan edellyttäisi hankeluvan hankkimista. Kalat nukutetaan yleensä kylvettämällä niitä

nukutusaineliuoksessa. Kaloja saisi merkitä eläinlääkäriammattin harjoittajan lisäksi myös 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö. Anestesia on tarpeen, koska kalan merkintä edellyttää yleensä sen nostamista pois vedestä toimenpiteen tekemiseksi. Vedestä pois nostaminen aiheuttaa kalalle lähtökohtaisesti stressiä ja kärsimystä merkintätoimenpiteen aiheuttaman kivun lisäksi. Hereillä olevan kalan käsittely on myös vaikeampaa kuin nukutetun kalan käsittely. Merkinnän tekeminen edellyttää usein tarkkaa käsityötä ja kalan paikallaan pysymistä toimenpiteen ajan. Sallittua olisi ensinnäkin kalan merkintä mikrosirulla. Kalojen merkinnässä käytetään niin sanottuja PIT- (Passive Integrated Transponder), RFID- ja P-siruja. Mikrosiru asennetaan neulalla tai pienen viillon kautta kalan vatsapuolelle ruumiinonteloon tai neulalla selkävän tyvelle. Selkävän tyveen kiinnitettävillä ulkoisilla merkeillä tarkoitettaisiin esimerkiksi Carlin-, Streamer- ja erilaisia ankkurimerkintöjä, jotka kiinnitetään kalan selkävän tyveen. Ulkoisten merkkien asentamisesta arvioidaan aiheutuvan kalalle vain vähäistä kipua, mutta pidemmällä aikavälillä ne lisäävät riskiä tulehduksille ja haavaumille. Rasvaeväleikkausta käytetään yleensä lohikalojen poikasten merkinnässä. Kaikki vesistöihin istutettavat lohen ja taimenen poikaset merkitään rasvaeväleikkauksella, jotta ne voidaan erottaa luonnonkantaan kuuluvista kaloista. Toimenpiteessä sidekudoksesta koostuva rasvaevä leikataan pois varovasti pienillä saksilla. Nykytiedon mukaan rasvaevä todennäköisesti auttaa lohikaloja veden virtauksen havainnoinnissa virtaavissa vesissä liikkuvilla kaloilla. Tutkimusten mukaan eväleikkauksesta aiheutuva haava paranee seuraavaan päivään mennessä eikä sen ole havaittu vaikuttavan kalojen kasvuun tai lisäävään niiden kuolleisuutta. Mahdollista olisi myös kalan evän kärjen leikkaus. Menetelmää käytetään luonnonvaraisten kalojen tutkimuksessa silloin, kun tarvitaan vain kalan lyhytaikaista merkintää. Väritatuoinnissa kalan nahkaan injektoidaan mustetta. Koodilankainjektiomerkinnässä (Coded Wire Tag-merkintä; kuonumerkintä) kalan nenärustoon injektoidaan mikroneulalla hyvin pieni metallinen merkkilanka. Väriplastomeerimerkinnässä kalan ihoon tai evään injektoidaan hyvin pieni määrä värillistä kaksikomponenttimuovia.

Pykälän 1 momentin 10 kohdassa säädettäisiin kalojen merkinnästä värikylypymenetelmällä. Värikylypymenetelmässä kalan mäti tai pienpoikaset kylvetetään väriliuoksessa, joka värjää niiden kuuloluut. Värjäys ei aiheuta kaloille kipua eikä se edellytä kalojen nukuttamista. Värikylypymenetelmällä tehtävän merkinnän saisi tehdä eläinlääkäriammattin harjoittajan lisäksi myös 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö.

Pykälän 1 momentin 11 kohdassa säädettäisiin niistä merkintämenetelmistä, joita käytetään etenkin luonnonvaraisten nisäkkäiden merkinnässä tieteellisen tutkimuksen yhteydessä. Menetelmiä saisi eläinlääkäriammattin harjoittajan lisäksi käyttää myös 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö. Sallittua olisi kaularenkaan, kaulapannan, sarvimerkin tai turkkiin liimattavien seuranta- ja merkintälaitteiden asettaminen sekä turkin värimerkintä, jos eläin voidaan merkitä ilman rauhoitusta sen hyvinvointia vaarantamatta. Vastaavasti sallittua olisi myös räpylämerkin asettaminen hylje-eläimelle. Räpylämerkkejä käytetään esimerkiksi saimaannorppien seurannassa. Rauhoitus vähentää toisaalta eläimelle merkintätoimenpiteestä aiheutuvaa kipua ja toisaalta mahdollistaa eläimen turvallisemman käsittelyn, vaikkakin rauhoituksen käyttämiseenkin sisältyy riskejä eläimen hyvinvoinnille. Rauhoitusta käytetään yleensä aina esimerkiksi suurpetojen merkinnässä, kun taas

esimerkiksi jänikselle asetetaan seurantapanta yleensä ilman rauhoitusta. Rauhoitusta edellyttäviä merkintämenetelmiä käytettäessä on hankittava koe-eläinlain mukainen hankelupa. Nisäkkäiden pyydystämiseen merkintää varten tarvitaan yleensä myös luonnonsuojelulain tai metsästyslain mukainen poikkeuslupa.

Pykälän 1 momentin 12 kohdan mukaan matelijoiden ja sammakkoeläinten merkintä olisi mahdollista väriplastomeeri-injektiomerkinnällä. Merkintämenetelmää saisi eläinlääkäriammattin harjoittajan lisäksi käyttää myös 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö.

Pykälän 1 momentin 13 kohdassa säädettäisiin koe-eläimenä pidettävän jyrsijän tatuoinnista ja korvien loveamisesta tai reijittämisestä. Menetelmiä käytetään yleisesti koe-eläiminä pidettävien jyrsijöiden, kuten hiirien ja rottien, merkintään. Menetelmien yhteydessä olisi käytettävä asianmukaista kivunlievitystä. Koe-eläimille toimenpiteitä tekevien henkilöiden kelpoisuudesta säädetään koe-eläinlain 8 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 14 kohdan mukaan sallittua olisi eläimen merkintä myös muulla vastaavalla lyhytaikaista ja vähäistä kipua tai kärsimystä aiheuttavalla menetelmällä. Momentin 1-13 kohdassa tarkoitettujen menetelmien lisäksi etenkin tutkimuskäytössä käytetään useita mainittujen menetelmien kanssa lähes identtisiä menetelmiä, joiden hyvinvointivaikutusten voidaan arvioida olevan samankaltaisia kuin 1-12 kohdassa olevien menetelmien. Kohdassa tarkoitettuna menetelmänä voitaisiin pitää esimerkiksi koe-eläimenä pidettävälle naudalla asennettavaa pötsibolusta. Merkintämenetelmien jatkuvasti kehittyessä on myös tarpeen varmistua siitä, että uudet, eläinten hyvinvoinnin kannalta nykyisiä paremmat menetelmät voidaan ottaa joustavasti käyttöön. Koe-eläintoiminnassa keskeinen parantamisen periaate myös edellyttää näin toimimista. Olisikin tarkoituksenmukaista, että koe-eläintoiminnan hankelupia myöntävä hankelupalautakunta laatisi ohjeistusta siitä, millaisia koe-eläimillä käytettäviä merkintämenetelmiä voidaan pitää kohdassa tarkoitettuina vastaavaa kipua tai kärsimystä aiheuttavina menetelminä ja toisaalta siitä, mitkä menetelmät edellyttäisivät hankeluvan hankkimista.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin eläintarhoissa pidettävien eläinten merkinnästä. Pykälän 1 momentissa lueteltujen menetelmien lisäksi eläintarhaeläimillä on niiden laajan lajikirjon ja esimerkiksi luontoon palauttamisen yhteydessä toisinaan tarve käyttää pykälästä poikkeavia merkintämenetelmiä. Eläintarhassa pidettävän eläimen saisikin merkitä myös muulla lyhytaikaista ja vähäistä kipua tai kärsimystä aiheuttavalla menetelmällä edellyttäen, että toimenpide tehdään eläinlääkäriammattin harjoittajan valvonnassa asianmukaista kivunlievitystä käyttäen.

4 § Naudan ja vuohen sarvenaiheiden tuhoaminen ja sarvien poistaminen

Pykälässä säädettäisiin naudon ja vuohen sarvenaiheiden tuhoamisesta ja sarvien poistamisesta, toimenpiteen tekijän kelpoisuudesta ja toimenpiteen yhteydessä tarvittavasta kivunlievityksestä. Alle kahdeksan viikon ikäisen naudon sarvenaiheet saisi tuhota kuumapoltolla. Toimenpiteen saisi tehdä eläinlääkäriammattinharjoittajan lisäksi myös 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö. Uutta nykytilanteen verrattuna olisi vaatimus siitä, että toimenpiteessä olisi aina käytettävä

eläinlääkäriammattin harjoittajan antamaa asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä. Käytännössä tämä tarkoittaa eläimen rauhoitusta ja sarven alueen paikallispuudutusta sekä tulehduskipulääkkeen antamista eläimelle. Nupoutuksen toteutuksen suuntaviivoista linjattiin hallituksen esityksessä eläinten hyvinvointilaiksi. Nykyisin valtaosa nupoutuksista tehdään jo siten, että eläinlääkäriammattin harjoittaja on paikalla huolehtimassa vasikoiden rauhoituksesta ja kivunlievityksestä. Nupoutuksen ikäraja nostettaisiin samalla neljästä viikosta kahdeksaan viikkoon, koska etenkin joillain nautaroduilla ja yksilöillä sarvenaiheet ovat riittävän kokoiset nupoutukseen vasta 3-4 viikon iässä.

Alle neljän viikon ikäisen vuohen sarvenaiheet saisi poistaa vain eläinlääkäriammattin harjoittaja asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä käyttäen. Säännös on uusi, mutta se vastaa nykyistä käytäntöä. Aikuisen naudan ja vuohen sarvet saisi poistaa vain eläinlääkäriammattin harjoittaja asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä käyttäen. Säännös vastaa nykykäytäntöä ja voimassa olevan eläinsuojeluasetuksen vaatimuksia.

5 § Kastratio ja sterilisaatio

Pykälässä annettaisiin tarkempia säännöksiä eläinten hyvinvointilain 15 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitetusta kastraatiosta ja sterilisaatiosta sekä säädettäisiin toimenpiteen tekijästä ja toimenpiteen yhteydessä edellytettävästä kivunlievityksestä. Voimassa olevassa eläinsuojeluasetuksessa kastraatiosta ja sterilisaatiosta säädetään asetuksen 23 §:n 1 momentin 5 kohdassa. Voimassa olevasta lainsäädännöstä poiketen lampaan saisi jatkossa kastroida ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittaja.

Pykälän 1 momentin mukaan eläimen saisi kastroida tai steriloida pääsääntöisesti ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittaja. Toimenpiteen yhteydessä olisi käytettävä asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksista 1 momentin säännökseen. Momentin 1 kohdan mukaan poronhoitoalueella pidettävän poron saisi kastroida porojen kastraatioon sopivilla pihdeillä 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö edellyttäen, että toimenpiteen yhteydessä porolle annetaan tulehduskipulääkettä. Vaatimus tulehduskipulääkityksestä olisi uusi. Suomessa kastroidaan vuosittain arviolta 2500-4000 poroa ilman kipulääkitystä. Poroja kastroidaan yleensä noin viisivuotiaana niiden teuraskunnan parantamiseksi. Kilpaporot ja turismissa käytetyt porot kastroidaan kolmen-neljän vuoden iässä niiden kesyttämiseksi. Suomessa tehdyn tutkimuksen mukaan poroille voitaisiin käytännössä antaa hevoselle hyväksytyä suun kautta annettavaa tulehduskipulääkettä kastraation yhteydessä. Tehdyssä tutkimuksessa tulehduskipulääkkeen todettiin lievittävän kastraatiosta aiheutuvaa kipua useamman päivän ajan. Tutkimuksen mukaan paikallispuudutus tai anestesia eivät ole käytännössä toimivia kivunlievityksen menetelmiä puolivilleille poroille, joita kastroidaan poroaidoilla tai luonnossa kiinnioton yhteydessä. Muualla kuin poronhoitoalueella pidettävien porojen osalta porojen pito-olosuhteet ovat yleensä hyvin erilaiset eli poroja pidetään yleensä tarhattuina rajatulla alueella ja ne ovat kesympiä. Näin ollen muualla kuin poronhoitoalueella pidettävien porojen kastraation saisi tehdä vain eläinlääkäriammattin harjoittaja asianmukaista kivunlievitystä ja anestesiaa käyttäen.

Eläinten hyvinvointilain 126 §:n mukaan tuotantoeläimenä pidettävien sikojen kirurginen kastraatio on kiellettyä 1.1.2035 lukien. Ehdotetun pykälän 2 momentin 2 ja 3 kohdassa sekä 3 momentissa säädettäisiin kirurgisen kastraation yhteydessä siirtymäaikana edellytettävästä kivunlievityksestä ja toimenpiteen tekijän kelpoisuudesta. Vuoden 2026 loppuun saakka enintään seitsemän päivän ikäisen porsaan saisi kastroida avoimella leikkausmenetelmällä kudoksia repimättä 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö. Toimenpiteen yhteydessä porsaalle olisi annettava tulehduskipulääkettä. Jos porsaalle annetaan toimenpiteen yhteydessä lisäksi paikallispuudutus, paikallispuudutuksen saisi antaa sellainen henkilö, joka on suorittanut porsaiden kirurgisen kastraation sisältävän tutkinnon osan tai sitä vastaavan koulutuksen. Vuoden 2027 alusta vuoden 2034 loppuun enintään seitsemän päivän ikäisen porsaan saisi kastroida avoimella leikkausmenetelmällä kudoksia repimättä sellainen henkilö, joka on suorittanut porsaiden kirurgisen kastraation sisältävän tutkinnon osan tai sitä vastaavan koulutuksen. Toimenpiteen yhteydessä porsaalle olisi annettava tulehduskipulääkettä ja paikallispuudutus.

Porsaiden kirurgisen kastraation koulutuksen sisällöstä säädettäisiin asetusehdotuksen 14 §:ssä ja koulutuksen järjestäjästä 15 §:ssä. Käytännössä paikallispuudutusta voitaisiin alkaa käyttää porsaiden kirurgisessa kastraatiossa heti, kun toimenpiteen tekijät ovat saaneet siihen koulutuksen. Eläinlääkelainsäädäntöön valmistellaan parhaillaan muutoksia, jotka mahdollistaisivat paikallispuudutteen luovuttamisen eläinlääkäriltä sikojen omistajalle kirurgisen kastraation yhteydessä käytettävää paikallispuudutusta varten. Pykälän 4 momentin mukaan paikallispuudutuksen antajalla olisi oltava koulutuksen järjestäjän antama todistus porsaiden kirurgisen kastraation sisältävän tutkinnon, tutkinnon osan tai sitä vastaavan koulutuksen suorittamisesta. Todistuksen avulla henkilö voisi osoittaa kelpoisuutensa toimenpiteen suorittamiseen valvontaviranomaiselle tai eläinten pitäjälle.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa säädettäisiin koe-eläimenä pidettävän jyräjän vasektomiasta. Toimenpiteen saisi tehdä henkilö, joka täyttää tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain (497/2013) 8 §:ssä säädetyt koulutus- ja pätevyysvaatimukset. Toimenpiteessä tulee käyttää asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä. Vasektomialla tarkoitetaan uroksen siemenjohdinten katkaisemista ja toimenpiteen myötä uroksesta tulee lisääntymiskyvytön. Vasektomioita tehdään naaraiden alkionsiirtoon liittyen hiiri- ja rottauroksille, joita käytetään naaraiden valeraskauden aikaansaamiseksi. Alkionsiirtoja käytetään esimerkiksi niin sanottujen kannanpuhdistusten yhteydessä, jota pidetään tavanomaisena eläinten hoidossa noudatettavana menetelmänä ja joka siten ei kuulu koe-eläinlain soveltamisalaan. On huomattava, että jos alkionsiirtoja tehdään geenimuunnellun eläinkannan luomiseksi, sovellettavaksi tulee koe-eläinlaki ja sekä alkionsiirtoihin että niihin liittyviin vasektomioihin haettava koe-eläinlain mukainen hankelupa.

6 § Keinollisen lisäämisen ja lisääntymisterveyden sallitut menetelmät ja toimenpiteet

Pykälässä säädettäisiin eläinten hyvinvointilain 15 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitettusta keinosiemennyksestä ja muiden keinollisen lisäämisen sekä lisääntymisterveyteen liittyvien toimenpiteiden tekemisestä. Keinosiemennystä

käytetään yleisesti esimerkiksi tuotantoeläimenä pidettävien nautojen, sikojen, kalkkunoiden, turkiseläinten sekä hevoseläinten jalostuksessa. Keinosiemennyksessä käytettävät menetelmät vaihtelevat eläinlajeittain. Keinosiemennyksessä siemenannos ohjataan siemennyskapillaarilla joko emättimeen, kohdunkaulaan tai kohtuun. Sallittua olisi myös munasolujen ja alkioiden kerääminen yli kuuden kuukauden ikäisiltä nautoilta, lampailta, vuohilta, sioilta ja hevoseläimiltä sekä eläintarhassa ja koe-eläimenä pidettäviltä eläimiltä. Alaikärajan säätämällä pyritään suojaamaan nuoria nautoja, lampaita, vuohia, sikoja ja hevoseläimiä kipua aiheuttavilta invasiivisilta toimenpiteiltä. Joissain valtioissa on sen sijaan pyritty tehostamaan kotieläinjalostusta aloittamalla munasolujen kerääminen entistä nuoremmilta eläimiltä; esimerkiksi nautoilla kerääminen saatetaan aloittaa jo muutaman kuukauden ikäisiltä vasikoilta. Edelleen ehdotuksen mukaan sallittua olisi myös alkionsiirto niille eläinlajeille, joilta munasoluja ja alkioita voidaan kerätä. Selvyiden vuoksi asetuksessa säädettäisiin myös tiineystarkastuksista ja munasarjojen toiminnan tarkastamisesta sallittuina toimenpiteinä. Tiineys ja munasarjojen toiminta voidaan varmistaa monilla eri menetelmillä. Etenkin joillekin eläinlajeille tehtävät rektaaliset tarkastukset voivat aiheuttaa riskiä eläimen hyvinvoinnille, jos tekijällä ei ole riittävää osaamista kyseisen tarkastuksen tekemiseen. Keinosiemennystä ja alkionsiirtoa varten uroseläimistä on kerättävä spermaa, joten selvyiden vuoksi myös tämä toimenpide säädettäisiin sallituksi. Sallittua olisi myös kalojen mädin ja maidin lypsäminen kalojen lisäämistä varten. Viljelykalojen kasvatuksessa kaloja lisätään yksinomaan lypsämällä mäti naaraskaloista ja hedelmöittämällä se uroskaloista lypsetyllä maidilla. Menetelmää käytetään myös esimerkiksi vaarantuneiden kalakantojen ennallistamistyössä. Kalanviljelylaitoksessa pidettävien kalojen mädin ja maidin lypsäminen elävästä kalasta edellyttäisi kalojen nukutusta, jolloin kala on helpommin käsiteltävissä eikä se koe vedestä pois nostamisen aiheuttamaa kärsimystä. Luonnossa tapahtuvassa mädin ja maidin lypsämisessä anestesiaa ei aina ole mahdollista käyttää. Sallittua olisi myös elektrojakulaation käyttö anestesiassa sonnin siitoskyvyn varmistamiseksi ja eläintarhassa pidettäville eläimille. Muiden eläinten osalta elektrojakulaation käyttö olisi kiellettyä. Elektrojakulaatiolla tarkoitetaan menetelmää, jossa spermaa otetaan urokselta sähköstimulaation avulla. Menetelmästä aiheutuu kipua. Elektrojakulaatiota on käytetty ulkomailta esimerkiksi nautojen jalostusohjelmissa, joissa spermaa on kerätty keinollisen lisäämisen tarpeisiin. Voimassa olevassa lainsäädännössä elektrojakulaation käyttö on kielletty turkiseläimillä turkiseläinten suojelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1084/2011). Eläintarhoissa elektrojakulaatiota käytetään uhanalaisten lajien suojelussa. EAZA eli eurooppalaisten eläintarhojen järjestö edellyttää jäseneläintarhojensa kerävään verinäytteiden lisäksi myös sukusoluja aina mahdollisuuksien mukaan uhanalaisten lajien suojelutarkoituksessa. Poikkeus elektrojakulaation osalta on tarpeen myös sonnin siitoskyvyn arvioimiseksi. Siitoskykyä joudutaan arvioimaan toisinaan riitatapauksissa, jotka koskevat esimerkiksi tilalle myydyin siitossonnin siitoskykyä. Eläintarhoissa ja sonnin siitoskyvyn arvioinnissa olisi käytettävä anestesiaa, eli käytännössä toimenpide edellyttäisi eläinlääkäriammattin harjoittajan läsnäoloa toimenpiteen aikana.

Asetuksen 9 ja 10 §:ssä säädettäisiin keinosiementämiseen, muihin keinollisen lisäämisen sekä lisääntymisterveyteen liittyvien toimenpiteiden tekijän kelpoisuusvaatimuksista.

7 § Eläintenpitoon liittyvät välttämättömät toimenpiteet

Pykälässä säädettäisiin eläinten hyvinvointilain 15 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen eläinten käsiteltävyyden parantamiseksi, ihmisten tai muiden eläinten terveyden tai turvallisuuden varmistamiseksi, eläimen jalostusarvon määrittämiseksi tai muun vastaavan eläinten pitoon liittyvän välttämättömän syyn takia. Voimassa olevan eläinsuojeluasetuksen 23 §:ssä säädetään vastaaviin tarkoituksiin sallituista toimenpiteistä. Voimassa olevaan säännökseen verrattuna säännöstä ajantasaistettaisiin siten, että siinä huomioitaisiin eläinten pidossa tapahtuneet muutokset. Jatkossa sallittua ei enää olisi porsaiden hampaiden katkaisu ja hionta emakon nisävaurioiden ehkäisemiseksi, karjun torahampaiden katkaisu eikä siitokseen käytettävän kukon taaksepäin tai sisäänpäin osoittavan varpaan katkaiseminen, koska näiden toimenpiteiden rutiininomaista tekemistä ei voida enää pitää välttämättömänä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan sallittua olisi ylimääräisten vedinten poistaminen naudalta ja vuohelta. Ylimääräiset vetimet haittaavat eläimen lypsyä etenkin lypsyrobotilla ja tämän vuoksi ne yleensä poistetaan kirurgisesti. Säännös olisi uusi nykytilanteeseen verrattuna. Toimenpiteen saisi tehdä vain eläinlääkäriammattin harjoittaja asianmukaista kivunlievitystä käyttäen.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan sallittua olisi myös nenärenkaan asettaminen naudalle. Käytännössä nenärenkaita asetetaan sonneille niiden käsittelyn helpottamiseksi. Toimenpiteen saisi tehdä vain eläinlääkäriammattin harjoittaja asianmukaista kivunlievitystä käyttäen.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan sallittua olisi hevosen sudenhampaan poistaminen. Säännös olisi uusi nykytilanteeseen verrattuna. Sudenhammas on jäänne ensimmäisestä poskihampaasta. Sudenhampaat voivat vaikeuttaa kuolainten käyttöä ja estää kitaraudan käytön, joten ne poistetaan yleensä rauhoituksessa ja paikallispuudutuksessa. Joskus sudenhampaat saattavat irrota itsekseenkin. Toimenpiteen saisi tehdä vain eläinlääkäriammattin harjoittaja.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan sallittua olisi myös lievää tai hetkellistä kipua aiheuttavien veri- ja kudospäätteiden ottaminen eläimen jalostusarvon tai sukupuolen määrittämiseksi. Säännös olisi uusi nykytilanteeseen verrattuna. Veri- ja kudospäätteitä otetaan esimerkiksi eläimen jalostuksellisen tason selvittämiseksi ja geeniperimän tutkimiseksi perinnöllisten sairauksien varalta. Koe-eläinten osalta on huomattava, että koe-eläinlakia sovelletaan geenimuunneltujen eläinten perimän selvittämiseksi otettaviin kudospäätteisiin, koska tällaisen näytteenoton perusteena on tieteellinen tutkimus, eikä kyseessä näin ole tavanomainen eläinten hoidossa käytettävä menetelmä. Momentin 5 kohdan mukaan vastaavia veri- ja kudospäätteitä saisi ottaa myös eläinten terveyden seuraamiseksi ja edistämiseksi. Myös tämä säännös olisi uusi. Eläinten terveyden seuraamiseksi ja edistämiseksi näytteitä otetaan esimerkiksi vapaaehtoisen tautiseurannan ja eläinterveydenhuollon toteuttamisen tarpeisiin. Näytteitä voidaan joutua ottamaan esimerkiksi taudinaiheuttajien, vasta-aineiden ja ravintoaineiden selvittämiseksi koko karjan terveydentilan määrittämiseksi. Säännöstä sovellettaisiin myös koe-eläintoiminnan terveydenhuoltoon liittyviin näytteenottoihin. Vapaaehtoista tautiseurantaa on

esimeriksi harrastesiipikarjalla ja turkiseläintuotannossa. Erikseen säädettäisiin siitä, että minkiltä verinäyte voitaisiin ottaa katkaisemalla kynnen kärki. Tämä on tarpeen, koska minkin verinäytteen ottotapa poikkeaa muista eläinlajeista ja se voi aiheuttaa jonkin verran enemmän kipua kuin verisuonesta neulalla tehtävä verinäytteen otto. Edellä mainitut veri- ja kudokset saisi ottaa eläinlääkäriammattin harjoittajan lisäksi myös 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö. On huomattava, että pykälässä säädetään eläintenpitoon liittyvistä välttämättömistä toimenpiteistä, sitä ei siten sovelleta esimerkiksi luonnossa tapahtuvaan luonnonvaraisista eläimistä tieteellisen tutkimuksen yhteydessä otettaviin näytteisiin.

8 § Ulkonäön muuttamiseen tähtäävät ja muut kielletyt toimenpiteet

Pykälässä säädettäisiin eläinten hyvinvointilain 15 §:n § 5 momentissa tarkoitetuista eläimen ulkonäön muuttamiseen tähtäävistä ja muista kielletyistä toimenpiteistä. Eläinten hyvinvointilain 15 §:n 1 momentin mukaan leikkaus tai muu kipua tai kärsimystä aiheuttava toimenpide saadaan tehdä eläimelle vain, jos se on eläimen hyvinvoinnin kannalta perusteltua. Selvyyden vuoksi on kuitenkin tarpeen säätää eräistä sellaisista toimenpiteistä, jotka olisivat aina eläinten hyvinvointilain 15 §:n 1 momentissa säädetyn kiellon vastaisia. On huomattava, että kiellettyjen toimenpiteiden luettelo ei ole tyhjentävä: myös muut sellaiset toimenpiteet olisivat kiellettyjä, jotka ovat eläinten hyvinvointilain 15 §:n 1 momentin vastaisia ja joita ei erikseen säädetä sallituksi joko eläinten hyvinvointilaissa tai nyt ehdotetussa asetuksessa.

Ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan kiellettyä olisi eläimen hännän ja korvien typistäminen. Hännän typistämällä tarkoitetaan hännän katkaisemista ilman eläinlääketieteellistä syytä esimerkiksi ulkonäkösyistä, hygieniasyistä tai hännänpurenan vaikutusten ehkäisemiseksi. Koiranpennuilta typistetään edelleen joissain maissa häntiä rutiininomaisesti ja useimmiten koirien häntä typistetään ulkonäkösyistä. Häntien typistämällä on pyritty myös ennalta ehkäisemään esimerkiksi metsästyskäytössä olevan koiran hännän vaurioitumista aikuisiällä. Tutkimusten mukaan pentujen rutiininomaisesta typistämisestä aiheutuva haitta hyvinvoinnille on kuitenkin suurempi kuin siitä aiheutuva ennalta ehkäisevä hyöty. Porsaiden rutiininomainen häntien typistäminen on kielletty neuvoston direktiivissä sikojen suojelun vähimmäisvaatimuksista (2008/120/EY). Hännän katkaisu on kuitenkin sallittua, jos tilalla on todettu hännänpurentaa ja ympäristöolosuhteita ja eläintiheyttä muuttamalla hännänpurentaa ei ole saatu estettyä. Käytännössä porsaiden hännän typistämistä tehdään kuitenkin edelleen rutiininomaisesti kaikissa muissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa paitsi Suomessa ja Ruotsissa. Lisäksi lampaiden häntiä typistetään joissain valtioissa hygieniasyihin vedoten. Myös hevosten häntiä on ulkomailla perinteisesti typistetty joiltain työhevosroduilta. Korvien typistämällä tarkoitetaan puolestaan korvolehden muotoilemista leikkaamalla. Joissain valtioissa erityisesti tietyn rotuisten koirien korvia typistetään edelleen ja korvien typistäminen tehdään koiran ulkonäön muuttamiseksi. Suomessa koirien korvien typistys kiellettiin vuonna 1971, häntien typistys vuonna 1996 ja porsaiden hännän typistys vuonna 2003. On huomattava, että korvien ja hännän typistämisen kieltö ei estä eläinlääketieteellisestä syystä tehtäviä toimenpiteitä, kuten vahingoittuneen hännän amputaatiota tai vahingoittuneen korvolehden kirurgista korjaamista.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa kiellettäisiin linnun nokan typistäminen. Neuvoston direktiivissä munivien kanojen suojelun vähimmäisvaatimuksista (1999/74/EY) kielletään lähtökohtaisesti kaikki eläinten ulkoisia ominaisuuksia muuttavat käsittelyt, mutta jätetään jäsenvaltioille mahdollisuus sallia nokkien typistäminen munintakanoiksi kasvatettavilta untuvikoilta sulkien nokkimisen ja kannibalismien ennalta ehkäisemiseksi. Nokka typistetään katkaisemalla tai hiomalla pois nokan terävä kärki. Menetelmä on käytössä useissa Euroopan valtioissa. Suomessa nokkien typistäminen on kuitenkin ollut kiellettyä vuodesta 1996. On huomattava, että nokan typistämisen kieltä ei estä eläinlääketieteellisestä syystä tehtäviä toimenpiteitä, kuten vahingoittuneen tai liian pitkäksi kasvaneen nokan hiomista.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa kiellettäisiin porsaiden hampaiden katkaisu ja hionta muusta kuin eläinlääketieteellisestä syystä. Porsaiden hampaiden rutiininomainen katkaisu tai hionta on kielletty neuvoston direktiivissä sikojen suojelun vähimmäisvaatimuksista (2008/120/EY). Toimenpiteen saa kuitenkin tehdä, jos emakoiden nisissä havaitaan vammoja eikä nisävaurioiden esiintymistä ole saatu estettyä pito-olosuhteita tai hoitoa parantamalla. Voimassa olevan eläinsuojeluasetuksen 23 §:n 1 momentin 8 kohdassa porsaiden hampaiden katkaisu ja hionta on sallittu direktiivissä mahdollistetun poikkeuksen mukaisesti. Edellä mainitusta poikkeuksesta ehdotetaan luovuttavan, koska porsaiden rutiininomaisesta hampaiden katkaisusta ja hionnasta on käytännössä pystytty luopumaan. Poikkeustapauksessa hionta tai katkaisu olisi edelleen mahdollista, jos eläinlääkäriinammatin harjoittaja pitää toimenpidettä eläinlääketieteellisestä syystä tarpeellisena.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa eläimen kynsien ja varpaiden poistaminen muusta kuin eläinlääketieteellisestä syystä. Kiellettyä olisi näin ollen esimerkiksi siitoskukkojen varpaan katkaisu, joka voimassa olevan lainsäädännön mukaan on sallittua. Ulkomailla myös esimerkiksi kissojen kynsiä ensimmäisine varvasluineen poistetaan kissojen aiheuttamien raapimisjalkien estämiseksi. Kielto koskisi myös koirien kannuskynsien ja –varpaiden rutiininomaista poistoa. Erityisesti metsästyskäyttöön kasvatettavilta ja tietyn rotuisilta koiranpennuilta on toisinaan poistettu kannuskynnet tai –varpaat kirurgisella toimenpiteellä. Toimenpiteellä on pyritty ennalta ehkäisemään kannuskynsien ja –varpaiden vahingoittumista metsästyksen tai esimerkiksi vinttikoirien juoksukilpailujen yhteydessä. Kannuskynnet tai -varpaat on saatettu poistaa myös ulkonäkösyyistä. Voimassa olevassa eläinsuojeluasetuksessa ei ole säädetty kannuskynsien tai –varpaiden poistamisesta. Säännöksen puuttuessa lainsäädäntöä on tulkittu siten, että joissain tilanteissa koiranpentujen kannuskynsien ja –varpaiden poistaminen voi olla sallittua vaurioiden ennalta ehkäisemiseksi. Monet eläinlääkärit kuitenkin kieltäytyvät nykyisin tekemästä toimenpidettä ennalta ehkäisevästi. Suhtautuminen eläinten ruumiinosien rutiininomaiseen poistamiseen on muuttunut vuosien varrella yhä kriittisemmäksi. Kannusvarpaita pidettiin aiemmin eläimelle hyödyttöminä, mutta tutkimustiedon karttuessa tämä oletus on osoitettu ainakin osin vääräksi. Lisääntynyt tieto nuorten eläinten kivuntunnosta ja hermoston kehityksestä on myös lisääntynyt ja sillä voidaan perustella tarvetta etenkin nuorten eläinten tehostettuun suojeluun tarpeettomalta kivulta. Selkeä kieltä rutiininomaisen kannuskynsien ja –varpaiden poistamiseksi on siis tarpeen. Ruotsissa vastaava kieltä tuli voimaan vuonna 2014. On huomattava, ettei

kielto estäisi kannuskynsiin tai –varpasiin kohdistuvia eläinlääketieteellisestä syystä tehtäviä toimenpiteitä.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa kiellettäisiin linnun siipisulkien leikkaaminen lentämisen vaikeuttamiseksi. Lintu voidaan tehdä kokonaan lentokyvyttömäksi kirurgisella menetelmällä, jossa poistetaan linnun siiven uloin osa (ns. *pinioning*). Tämän toimenpiteen tekeminen on selkeästi kiellettyä eläinten hyvinvointilain 15 §:n 1 momentin nojalla. Asetusehdotuksen mukaan jatkossa kiellettäisiin myös ei-kirurginen linnun siipisulkien leikkaaminen lentämisen vaikeuttamiseksi. Tämä toimenpide ei välttämättä aiheuta linnulle lainkaan kipua, jos siivistä leikataan vain sulkien sarveisainesta. Toimenpide estää kuitenkin linnun lajityypillistä tapaa liikkua, mistä voidaan olettaa aiheutuvan sille merkittävää kärsimystä. Lentokyvyltään puutteellinen lintu ei välttämättä kykene esimerkiksi pakenemaan saalistajaa uhkaavassa tilanteessa, mikä aiheuttaa linnulle stressiä. Toimenpide saattaa johtaa myös tilanteeseen, jossa lintu arvioi lentokykynsä väärin ja loukkaantuu sen seurauksena.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin eläinten hyvinvointilain 15 §:n 3 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on eläimen ulkonäön muuttaminen ja jotka estäisivät eläimen käyttämisen kilpailuissa tai näytteillä pitämisen. Momentin mukaan koiran hännän ja korvien typistys sekä hevosen turpakarvojen ajelu olisivat tällaisia toimenpiteitä.

Vuonna 2001 voimaan tulleella ministeriön asetuksella 1070/2000 kiellettiin sellaisten koirien käyttö kilpailuissa tai pitäminen näytteillä, joille on suoritettu leikkaus eläimen ulkonäön muuttamiseksi. Edellä mainitussa ministeriön asetuksessa säädetty kielto koskee paitsi koiranäyttelyitä, myös kaikkia muita sellaisia tilaisuuksia, joissa arvioidaan koirien ominaisuuksia, taipumuksia tai taitoja. Poikkeuksena ovat kuitenkin maailmanmestaruus- ja euroopanmestaruuskilpailut sekä maailmanvoittaja- ja euroopanvoittajanäyttelyt, joihin saavat osallistua myös typistetyt koirat. Nyt ehdotetussa asetusehdotuksessa edellä mainituista poikkeuksista luovuttaisiin.

Hevosen turpakarvat on aiemmin saatettu ajella tai nyppiä pois hevosen ulkonäön muuttamiseksi esimerkiksi kilpailujen yhteydessä. Turpakarvat ovat kuitenkin hevoseläimelle erittäin tärkeitä, sillä ne toimivat osana eläimen tuntoaistia. Turpakarvat toimivat apuna etäisyyksien hahmottamisessa ja syömisessä sekä ravinnon valikoinnissa. Asetusehdotuksen mukaan hevoseläin, jonka turpakarvat on poistettu, ei saisi osallistua kilpailuihin eikä sitä voitaisi pitää näytteillä esimerkiksi hevosenäyttelyssä tai muussa vastaavassa tapahtumassa.

9 § Kelpoisuus keinosiementämiseen

Pykälässä säädettäisiin keinosiementämisen kelpoisuusvaatimuksista. Säännökset korvaisivat voimassa olevan eläinsuojelulain 29 §:n keinosiementämiseen liittyvät säännökset.

Selvyyden vuoksi pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kirurgisia keinosiemennysmenetelmiä saa käyttää ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittaja.

Lisäksi selvennettäisiin, että muun kuin ehdotetussa pykälässä tarkoitetun eläimen keinosiementää vain eläinlääkäriammattin harjoittaja.

Pykälän 2 momentin mukaan nautoja, sikoja, lampaita, vuohia, kettuja ja supikoiria saisi keinosiementää henkilö, joka on suorittanut kyseisen eläinlajin osalta keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon. Tällaisia tutkintoja ovat ensinnäkin seminologin ammattitutkinto ja erikoisseminologin erikoisammattitutkinto, joiden kautta pätevyyden voi saada nautojen, sikojen, lampaiden tai vuohien keinosiementämiseen. Kettujen ja supikoirien keinosiementämiseen pätevöittävät maatalouden perustutkinto (turkistalouden osaamisala) ja tarhaajamestarin erikoisammattitutkinto. Ehdotettu säännös vastaisi voimassa olevan eläinsuojelulain säännöksiä keinosiementäjän pätevyydestä. Ehdotuksen mukaan jatkossa myös eläinlääketieteen ja kotieläintieteen tutkintoa suorittavilla opiskelijoilla olisi oikeus toimia seminologin vuosilomasijaisena. Käytännössä näiden alojen opiskelijoille on voitu järjestää opintojen osana valinnainen keinosiemennyskurssi, jonka jälkeen he ovat toimineet seminologin kesälomasijaisena.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin niin sanotun tilasiementäjän pätevyydestä. Ehdotuksen mukaan eläimen haltijan hallussa olevan naudon, sian, lampaan, vuohen, ketun ja supikoiran saisi keinosiementää eläimen haltija, tämän palveluksessa oleva tai vuosiloma- tai sijaisapulomituksen aikana maatalousyrittäjien lomituspalvelulaissa (1231/1996) tarkoitettu maatalouslomittaja, jos siementäjä on suorittanut kyseisen eläinlajin keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon, tutkinnon osan tai sitä vastaavan koulutuksen. Tilasiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävä tutkinnon osa sisältyy esimerkiksi maatalousalan ammattitutkinnon (tuotantoeläinten hoitamisen osaamisala) perusteisiin. Turkiseläinten osalta keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävä tutkinnon osa sisältyy myös maatalousalan perustutkinnon (turkistalouden osaamisala) ja tarhaajamestarin erikoisammattitutkinnon perusteisiin. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan eläinsuojelulain säännöstä, mutta ehdotuksen mukaan tilasiemennysoikeus laajennettaisiin koskemaan myös keinosiemennyskoulutuksen suorittaneita maatalouslomittajia. Maatalouslomittaja voisi siementää tilan eläimiä silloin, kun hän on tilalla vuosiloma- tai sijaisapulomittajana. Uutta nykytilanteeseen verrattuna olisi myös se, että tilasiemennykseen voisi jatkossa pätevyitä paitsi suorittamalla tilasiemennystä koskevan tutkinnon tai tutkinnon osan, myös suorittamalla vastaavan ammattikorkeakoulun tai yliopiston järjestämän koulutuksen. Tämä mahdollistaisi esimerkiksi tilasiemennykseen räätälöityjen kurssien järjestämisen entistä joustavammin. Keinosiementämisen koulutuksen sisältövaatimuksista säädettäisiin asetusehdotuksen 11 §:ssä ja koulutuksen järjestäjästä 13 §:ssä.

Pykälän 4 momentin mukaan hevoseläimen saisi keinosiementää henkilö, joka on suorittanut keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon tai tutkinnon osan tai sitä vastaavan koulutuksen. Hevoseläinten keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset on tarkoitus sisällyttää Opetushallituksen määrittämään uuteen tutkinnon osaan. Tämän lisäksi on tarkoitus mahdollistaa se, että esimerkiksi yliopisto voisi järjestää hevoseläinten keinosiementämistä koskevan räätälöidyn koulutuksen. Koulutuksen sisällöstä säädettäisiin asetusehdotuksen 12 §:ssä ja

koulutuksen järjestäjästä 13 §:ssä. Hevoseläimen keinosiemennys edellyttäisi aina sitä, että eläinlääkäriammattin harjoittaja on varmistanut oikean siemennysajankohdan. Eläinlääkäriammattin harjoittajan tarkastuksen jälkeen tamma voitaisiin siementää vain yhden kerran vuorokauden kuluessa tarkastuksesta. Jos useampi siemennyskerta on tarpeen, eläinlääkäriammattin harjoittajan olisi tutkittava tamma uudestaan ennen kutakin siemennyskertaa, jotta kiiman jatkuminen voidaan varmistaa. Ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittaja saisi siementää hevoseläimen pakastespermalla tai siementää hevoseläimen syväsiemennyksellä kohdunsarveen. Näiden siemennysmenetelmien käyttäminen edellyttää hevoseläimen peräsuolen kautta tehtävää palpaatiota, jonka tekeminen edellyttää eläinlääkäriammattin harjoittajalla olevaa osaamista.

Pykälän 5 momentin mukaan siipikarjaa ja mehiläisiä saisi keinosiementää henkilö, jolla on riittävä osaaminen toimenpiteen suorittamiseksi. Käytännössä keinosiemennystä käytetään rutiininomaisesti kalkkunoiden tuotannossa emopolven lintujen osalta. Kalkkunoita siementävät kalkkunatilojen pitäjät ja tilan työntekijät, jotka työnantaja on kouluttanut tehtävään. Mehiläisten keinosiemennystä tekee käytännössä vain muutama henkilö Suomessa ja sen tekniikka edellyttää erikoislaitteistoa ja -osaamista. Keinosiemennyksen käyttöä mehiläisten pidossa haluttaisiin kuitenkin lisätä, koska sen avulla voitaisiin lisätä mehiläisten geeniperimän monimuotoisuutta ja estää mehiläisten varroa-punkin levittäytymistä.

Ehdotetun 6 momentin mukaan toimenpiteen tekijällä olisi oltava koulutuksen järjestäjän antama todistus kyseisen eläinlajin keinosiementämiseen tutkinnon, tutkinnon osan tai muun vastaavan koulutuksen suorittamisesta. Toimenpiteen tekijä voisi todistuksen avulla osoittaa tarvittaessa pätevyytensä esimerkiksi siemennettävän eläimen omistajalle tai valvontaviranomaiselle.

10 § Kelpoisuus muiden keinollisen lisäämisen toimenpiteiden tekemiseen

Pykälässä säädettäisiin munasolujen ja alkioiden keräämisen ja siirron sekä eräiden rektaalisten ultraäänitutkimuksen tekijöiden kelpoisuudesta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan munasoluja ja alkioita saisi kerätä vain eläinlääkäriammattin harjoittaja. Naudoilta alkioita saisi kuitenkin kerätä myös eläinlääkäriammattin harjoittajan vastuulla ja valvonnassa henkilö, joka on suorittanut keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon sekä siihen liittyvän alkionsiirron ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon osan. Käytännössä tällä tarkoitetaan erikoisseminologin tutkintoa. Pykälän 2 momentin mukaan ainoastaan eläinlääkäriammattin harjoittaja saisi siirtää alkioita hevoseläimille, lampaille, vuohille, sioille ja eläintarhaeläimille. Naudoille alkioita saisi siirtää myös henkilö, joka on suorittanut keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon sekä siihen liittyvän alkionsiirron ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon osan. Edellä mainituista kelpoisuusvaatimuksista poiketen koe-eläimille tehtävien toimenpiteiden osalta sovellettaisiin pykälän 3 momentin mukaan koe-eläinlain 8 §:ssä säädettyjä koulutus- ja pätevyysvaatimuksia. Ehdotetut säännökset poikkeavat voimassa olevasta eläinsuojelulain 29 §:stä siten, että alkionsiirron hevoseläimille saisi tehdä vain

eläinlääkäriammattin harjoittaja, koska erikoisseminologin tutkintoon ei sisälly koulutusta hevosen alkionsiirrosta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin kelpoisuudesta, jota edellytetään naudan ja sian rektaalisten ultraäänitutkimusten tekemiseen silloin, kun tutkimuksen tarkoituksena on pelkästään varmistaa eläimen tiineys tai munasarjojen tila. Säännös olisi uusi nykytilanteeseen verrattuna. Ehdotuksen mukaan tällaisen tutkimuksen saisi eläinlääkäriammattin harjoittajan lisäksi tehdä myös henkilö, joka on suorittanut kyseisen eläinlajin osalta keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon. Käytännössä tällaisia tutkintoja ovat seminologin ja erikoisseminologin ammattitutkinnot, joihin sisältyy koulutus myös näiden tutkimusten tekemiseen. On huomattava, että eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain 2 §:n 2 momentin mukaan vain eläinlääkäriammattin harjoittaja saa päättää eläimen eläinlääketieteellisestä tutkimuksesta, taudinmäärityksestä ja tähän liittyvästä hoidosta ja lääkityksestä. Näin ollen seminologin oikeus ultraäänitutkimusten tekemiseen rajoittuisi vain tiineystarkastuksen tekemiseen ja munasarjojen ultraäänitutkimukseen siltä osin, kuin se on tarpeen munasarjojen fysiologisen tilan varmistamiseksi ennen keinosiemennystä. Jos seminologi havaitsisi tutkimuksen aikana normaalia poikkeavia löydöksiä, tämän tulisi ohjeistaa eläimen pitäjää olemaan yhteydessä eläinlääkäriammattin harjoittajaan taudinmäärityksen ja asianmukaisen hoidon saamiseksi.

Pykälän 5 momentin mukaan toimenpiteen tekijällä olisi oltava koulutuksen järjestäjän antama todistus kyseisen toimenpiteen ammattitaitovaatimukset sisältävän tutkinnon, tutkinnon osan tai sitä vastaavan koulutuksen suorittamisesta. Todistus olisi tarpeen, jotta toimenpiteen tekijä voisi tarvittaessa osoittaa kelpoisuutensa valvontaviranomaiselle tai eläimen pitäjälle.

Pykälän 6 momentin mukaan eläinten spermaa voisi kerätä ja kalojen mätiä tai maitia voisi kaloista lypsää myös 2 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu henkilö. Käytännössä kaloja lypsävät esimerkiksi kalanviljelylaitosten työntekijät, jotka saavat tehtävään koulutuksen työnantajaltaan.

11 § Muiden eläinten kuin hevoseläinten keinosiementämisen koulutus

Pykälässä säädettäisiin muiden kuin hevoseläinten keinosiementämisen koulutuksen vähimmäisisällöstä. Koulutukseen olisi sisällyttävä yleisopintoja keinosiemennystä koskevasta lainsäädännöstä ja keinosiemennyksessä noudatettavasta hygieniasta ja tarttuvista taudeista. Lisäksi koulutuksessa tulisi perehtyä kyseisen eläinlajin käyttäytymiseen, kipuun, kärsimykseen, tuntemiskykyyn ja stressiin sekä eläinten käsittelyyn ja liikkumisen rajoittamisen käytännön näkökohtiin. Keskeistä olisi myös perehtyminen eläinlajin sukuelinten anatomiaan ja fysiologiaan, kiimakierron vaiheen määrittämiseen, kiimakiertoon vaikuttamiseen sekä keinosiemennyksen käytännön toteuttamiseen. Koulutukseen tulisi sisältyä myös tiineyteen, tiinehtymisongelmiin ja tiineystarkastukseen liittyviä opintoja. Teoriaopintojen lisäksi koulutukseen tulisi sisältyä keinosiemennyksen käytännön harjoittelua. Käytännön osaaminen olisi osoitettava näytöllä ennen koulutuksen hyväksyttyä suorittamista.

12 § Hevoseläinten keinosiementämisen koulutus

Pykälässä säädettäisiin hevoseläinten keinosiementämisen koulutuksen vähimmäisisällöstä. Ehdotuksen mukaan koulutukseen olisi sisällyttävä yleisopinnot keinosiemennystä koskevasta lainsäädännöstä, keinosiemennyksessä noudatettavasta hygieniasta ja tarttuvista taudeista. Lisäksi koulutuksessa tulisi perehtyä hevoseläinten käyttäytymiseen, kipuun, kärsimykseen, tuntemiskykyyn ja stressiin sekä eläinten käsittelyyn ja liikkumisen rajoittamisen käytännön näkökohtiin. Keskeistä olisi myös perehtyminen hevoseläimen sukuelinten anatomiaan ja fysiologiaan. Edellä mainitun lisäksi koulutuksessa tulisi käydä läpi hevoseläinten sperman keräykseen, sperman tutkimiseen ja käsittelyyn liittyvät keskeiset asiakokonaisuudet sekä oriin spermanottoon liittyvät ongelmat ja sairaudet. Keskeistä olisi myös tamman kiimakierron vaiheen määrittämiseen, kiimakiertoon vaikuttamiseen sekä keinosiemennyksen käytännön toteuttamiseen perehtyminen. Koulutukseen tulisi sisältyä myös tiineyteen, tiinehtymisongelmiin ja tiineystarkastukseen liittyviä opintoja. Teoriaopintojen lisäksi koulutukseen tulisi sisältyä keinosiemennyksen käytännön harjoittelua. Käytännön osaaminen olisi osoitettava näytöllä ennen koulutuksen hyväksytyä suorittamista.

13 § Keinosiementämisen koulutuksen järjestäjä

Pykälässä säädettäisiin eri eläinlajien keinosiementämisen koulutuksen järjestäjistä. Koulutusta voisi järjestää ensinnäkin sellainen koulutuksen järjestäjä, jolla on ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa sellaiseen tutkintoon, joka sisältää kyseisen eläinlajin keinosiemennyksen. Tällaisia tutkintoja ovat muun muassa seminologin tutkinto sekä tarhaajamestarin tutkinto. Myös ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tarkoitettujen ammattikorkeakoulujen ja yliopistolaissa (558/2009) tarkoitettujen yliopistojen voisi järjestää eri eläinlajien keinosiementämisen koulutusta esimerkiksi kurssimuotoisena koulutuksena. Käytännössä esimerkiksi tilasiemennyskursseja ovat järjestäneet myös monet yksityiset toimijat yhteistyössä oppilaitosten kanssa siten, että yksityiset toimijat ovat järjestäneet käytännön koulutusjakson oppilaitoksen vastatessa muun muassa näytön järjestämisestä. Ehdotetut säännökset eivät estäisi tällaisen yhteistoiminnan jatkamista.

Hevoseläinten keinosiementämisen koulutuksessa kouluttajan ja koulutukseen liittyvän näytön vastaanottajan tulisi olla eläinlääkäriammattin harjoittaja. Muiden eläinten keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävään tutkintoon liittyvän näytön saisi ottaa vastaan joko eläinlääkäriammattin harjoittaja tai seminologi. Sen sijaan muiden kuin hevoseläinten keinosiementämisen ammattitaitovaatimukset sisältävään tutkinnon osaan tai vastaavaan koulutukseen liittyvän näytön voisi vastaanottaa muukin henkilö kuin eläinlääkäriammattin harjoittaja tai seminologi.

14 § Porsaiden kirurgisen kastraation koulutus

Pykälässä säädettäisiin porsaiden kirurgisen kastraation koulutuksen sisällöstä. Koulutuksen tulisi sisältää ensinnäkin keskeinen porsaiden kirurgiseen kastraatioon liittyvä lainsäädäntö. Lainsäädäntökoulutuksessa tulisi käydä läpi porsaiden kirurgista

kastraatiota eläinten hyvinvointilainsäädännössä ja eläinten lääkitsemislainsäädännössä koskevat säännökset. Mainitun lisäksi koulutuksessa tulisi perehtyä sian käyttäytymisen, kärsimyksen, tuntemiskyvyn ja stressin keskeisiin periaatteisiin. Olennaista olisi myös sian kipuun, kivun tunnistamiseen ja kivun hoidon merkitykseen perehtyminen sekä eläinten käsittelyyn ja liikkumisen rajoittamiseen liittyvät käytännön näkökohdat. Koulutuksessa tulisi käydä läpi myös seikat, jotka vaikuttavat porsaan soveltuvuuteen kastraatioimenpiteeseen. Esimerkiksi porsaan pieni koko tai huono kunto saattavat olla este toimenpiteen suorittamiselle. Kastration yhteydessä käytettävän paikallispuudutuksen osalta koulutukseen tulisi sisältyä karjun lisääntymisanatomia, puudutuksen suorittamistekniikka, puudutusaineen turvallinen käsittely, säilytys, hävittäminen ja kirjanpito, puudutukseen liittyvät hygieniakäytännöt, puudutuksen tehokkuuden valvonta ja myös kastraation yhteydessä mahdollisesti esiintyviin poikkeamatilanteisiin varautuminen. Koulutuksen olisi sisällettävä kirurgisen kastraation käytännön harjoittelua ja kirurgisen kastraation käytännön osaaminen on osoitettava näytöllä ennen koulutuksen hyväksyttyä suorittamista.

15 § Porsaisen kirurgisen kastraation koulutuksen järjestäjä

Ehdotuksen mukaan porsaiden kirurgisen kastraation koulutusta voisivat järjestää sellaiset koulutuksen järjestäjät, joilla on ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa sellaiseen tutkintoon, joka sisältää koulutuksen porsaiden kirurgiseen kastraatioon. Käytännössä tällaisia koulutuksen järjestäjiä ovat yleisimmin maatalousalan koulutusta järjestävät ammattioppilaitokset. Koulutusta voisivat antaa myös ammattikorkeakoululaissa tarkoitetut ammattikorkeakoulut ja yliopistolaissa tarkoitetut yliopistot. Kirurgisen kastraation koulutukseen liittyvän näytön saisi ottaa vastaan vain eläinlääkäriammattin harjoittaja.

7 Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan samaan aikaan eläinten hyvinvoinnista annetun lain kanssa 1.1.2024.